

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านเหนือ ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นาย บำรุง สีนปรุ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านเหนือ ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องภาพและประสิทธิภาพของชุมชน ในการดำเนินงานด้านกองทุน เงิน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลจัดสรรให้รวมทั้งผลกระทบของกองทุน ทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนหมู่บ้านเหนือ

สำหรับวิธีการประเมิน ใช้แบบ CIPP MODEL ของ สดพ.เฟิกบีม ซึ่งมีการประเมิน 4 ด้านคือ ด้านสภาพแวดล้อม (C) ด้านปัจจัยนำเข้า (I) ด้านกระบวนการ (P) และด้านผลผลิต (P) โดยใช้เครื่องมือ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.1 – บร.12) ในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อประเมินโครงการ ซึ่งแบบเก็บข้อมูล บร. ต่าง ๆ นี้ มีการเก็บข้อมูลรวม 2 แบบคือ 1) การสัมภาษณ์ การสังเกต การและการประชุมเป็นข้อมูลแบบ ปฐมภูมิ 2) ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้แล้ว เช่น ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค. ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้ เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านเหนือ ได้ทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกนั้น ได้เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ทุกประการ แต่ประสิทธิภาพของการนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามนโยบายของกองทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เช่น การลดต้นทุนการผลิต การสร้างงาน และการสร้างอาชีพใหม่ให้เกิดขึ้นนั้น ถือว่าประสบความสำเร็จและสำหรับการคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยนั้น คงไม่มีปัญหาอะไรเพราะสมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของระเบียบกองทุนที่ตั้งไว้ และผู้กู้ยังจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ค้าประกันอยู่

ข้อเสนอแนะในการบริหารกองทุนให้ประสบความสำเร็จนั้น ควรมีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น การมีหน่วยงาน โดยตรงจากรัฐบาลเข้ามาดูแลและคอยช่วยเหลือปรึกษาในการบริหารเงินกองทุน โดยไม่ต้องไปรบกวนจากหน่วยงานอื่นเพื่อให้โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพอย่างถาวร

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

 (.....)
 (ผศ.ดร. นริศรา กองสูง)

กรรมการสอบ

 (.....)
 (ผศ.ดร. นริศรา กองสูง)

 (.....)
 (ผศ.ดร. กงสุล กองสูง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน 8 ค.ศ. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี ผู้จัดทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานศึกษานิพนธ์ อาทิเช่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หัสไชย บุญจุง อาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต.ปากช่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูวดี มานะเกษม อาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต. ปากช่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการจัดการ

คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำทางวิชาการ

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง นายคะเชนทร์ ไชยสุนัน และเจ้าหน้าที่ขององค์การ

บริหารส่วนตำบลทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดประชุมระดับตำบลและการประชุมของบัณฑิต ต.ปากช่อง และความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่างๆ

นายอำเภอ กำเนิด ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ฯ บ้านสะพานคำ สมาชิกกองทุนฯ และประชาชนทั่วไปของหมู่บ้านเหนือที่ให้ข้อมูลในการศึกษา สารนิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตกองทุนตำบลปากช่องทุกท่านที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและปรึกษาต่าง ๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดู อบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีมาตลอด จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบผลสำเร็จในครั้งนี้ได้

บำรุง สิ้นปรุ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอนุมติ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดและทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	6
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน.....	12
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบซัพพอร์ตโมเดล.....	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ ประเมินโครงการ.....	19
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	26

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	27
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	27
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	32
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้.....	35
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	35
บทที่ 5 สรุป อภิปราย.....	37
1. สรุป อภิปราย.....	37
2. ข้อเสนอแนะ.....	39

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความที่นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นำโดยนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสาระสำคัญให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย ทั้งยังสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจระดับฐานรากให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนำผลประเมินมารวบรวมในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” เพื่อบ่งบอกถึงศักยภาพของชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบผลของการดำเนินงานจึงกำหนดให้มีการประเมินผลโครงการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

2.1 เพื่อทราบถึงศักยภาพของชุมชนและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

2.5 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินกองทุนและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา พร้อมทั้งแนวทางแก้ปัญหา

3.กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้ปฏิบัติการจริง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมชีพท์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

C ย่อมาจาก	Context	คือบริบทของหน่วยระบบ
I ย่อมาจาก	Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบ

จากกระบวนการ CIPP Model นี้สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินโครงการดังกล่าว ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลได้มาจากการวิเคราะห์การศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถามโดยการใช้ข้อมูลในแบบรายงาน (บร.) ดังนี้

- แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.2 (แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน)
- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- แบบรายงาน บร.8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- แบบรายงาน บร.9 (แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์)
- แบบรายงาน บร.10 (แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.11 (แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- แบบรายงาน บร.12 (แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ได้ออกสารข้อมูลจากส่วนราชการ เช่น กทบ. จปฐ. กชช 2 ค. และจากแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมิน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลตัวเลขอย่างชัดเจน เช่น จำนวนประชากร รายได้ต่อครัวเรือน เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลสถิติ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลนี้ได้แก่ความเข้าใจของประชากรที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน หลังจากที่ถูกกองทุนเข้าหมู่บ้าน ซึ่งการเก็บข้อมูลแบบนี้เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

5.ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ทราบถึงนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามนโยบายรัฐบาลที่ตั้งไว้จริง
2. ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชนตลอดจนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการ ประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบาย กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐบาลถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1.เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2.ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3.เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านและชุมชน
- 4.เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน
- 5.กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย ประธาน รองประธาน 3 คน กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

เป็นการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบายและแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสอดคล้องค้ำนนโยบายของรัฐบาล ซึ่งระเบียบนี้มีผลให้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2544 หรือตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากหมวดที่ 1 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มี การแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน
3. จัดทำร่างกฎหมาย กทบ. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาและจัดสรรเงินกองทุน
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการและการบริหารกองทุน
7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบ
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหาร สามารถขอเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานได้
10. รายงานผลการดำเนินงาน ให้คณะรัฐมนตรีปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย
11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนด

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางในการบริหาร
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ
6. สนับสนุนให้มีการประชุมและฝึกอบรมบุคลากร
7. เสนอความคิดเห็น สนับสนุน ปรึกษาหารือ แก่คณะกรรมการ
8. รายงานผลการปฏิบัติงาน

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

หมวดที่ 1 กล่าวถึงความหมายของคำที่ใช้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน โดยมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินกู้ยืม ดอกผลหรือประโยชน์จากกองทุน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติในการจัดสรรเงินกองทุนแก่สมาชิกกองทุนด้วย

หมวดที่ 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่างๆ ด้วย

คณะกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุน
2. สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะกรรมการ
3. บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ
4. ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนตามแผนงานของรัฐ
5. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

หมวดที่ 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ และธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน้าที่ของคณะกรรมการระดับจังหวัดมีดังนี้

1. รับขึ้นทะเบียนกองทุน
2. ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน
3. สนับสนุนความพร้อม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
4. จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกองทุนต่างๆ ในจังหวัด
5. รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน และปฏิบัติตามหน้าที่อื่น

หมวดที่ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด หน้าที่อำนาจความรับผิดชอบของคณะกรรมการมีดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์
2. ออกระเบียบหลักเกณฑ์ หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
3. รับสมาชิกและจัดทำระเบียบสมาชิก
4. ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
5. พิจารณาการให้กู้
6. ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัดประชุมสมาชิกเพื่อทำการตกลง
8. จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน และคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน เงื่อนไขการจัดประชุมของสมาชิกกองทุน และสิทธิของสมาชิกกองทุนในการออกเสียงในที่ประชุม

หมวด 7 กองกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึงเงื่อนไขการกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุน คือรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติ การชำระเงินคืน ระยะเวลาการชำระเงินคืนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องชำระ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้สมาชิกทราบ และมีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ และกำหนดให้ทำท่างบการเงินภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี และกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออมเสียสละ เอาอาทรและเต็มไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเหนือ โดยระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2544 เป็นต้นไป

2.4 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

บ้านเหนือ หมู่ 15 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านเหนือ”

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิก ส่งเสริมการออม บริการให้กู้ยืม และพัฒนาจิตใจสมาชิกให้มีจิตใจดี มีคุณธรรมแหล่งที่มาของเงินกองทุนประกอบด้วย เงินได้รับจัดสรร เงินบริจาค เงินค่าหุ้น เงินฝากสัจจะ และเงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในบ้านเหนือ ไม่น้อยกว่า 1 ปีและเป็นผู้มีความประพฤติดี ผู้เป็นสมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 3 วัน นับจากวันได้รับแจ้งเข้าเป็นสมาชิก การขาดจากการเป็นสมาชิกคือ ตาย ลาออก วิกลจริต ฝ่าฝืนระเบียบกองทุน ปีคั้งความจริงนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใดๆ กับกองทุนสามารถลาออกจากการเป็นสมาชิกได้ราคาหุ้นละ 10 บาท สมาชิกต้องถืออย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด การชำระค่าหุ้นสมาชิก สามารถชำระโดยเงิน ผลผลิตทางเกษตร ผลผลิตทางเกษตรแปรรูป งานจักสาน อาหารแปรรูปที่เก็บได้นาน ทรัพย์สินอื่นๆ หรือชำระโดยใช้แรงงานของสมาชิก เงินฝากสัจจะสมาชิก ต้องส่งทุกเดือน เดือนละเท่า ๆ กัน วงเงิน ไม่ต่ำกว่า 20 บาท สูงสุด ไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน

คณะกรรมการประกอบด้วย ประธานกองทุน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี

คุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็น ประธานอาจเรียกประชุมมากกว่า 1 ครั้ง และมีคณะกรรมการเข้าประชุมอย่างน้อยถึงหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ถือเสียงข้างมาก และกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกผู้ขอกู้ต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้ ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายหนึ่ง ไม่เกิน 20,000 บาท ทั้งนี้ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม หลักประกันเงินกู้ ต้องมีผู้ค้ำประกันจำนวน 2 คน สมาชิกหนึ่งคนมีสิทธิ์ค้ำประกันบุคคลอื่น ได้ไม่เกิน 2 คน การชำระคืนเงินกู้ ต้องชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี กรณีผู้กู้

ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้ค้ำประกันทั้งสองคนเป็นผู้ชดใช้เงินกู้ไม่ว่ากรณีใดๆการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ให้คณะกรรมการนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามอัตราส่วนต่างๆ ที่ได้ตกลงไว้ในที่ประชุม

3.หลักเกณฑ์แนะทางปฏิบัติการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 โดยคณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านเหนือ หมู่ 15 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา นั้นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ ได้ประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมประชุมให้เข้าใจถึงแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยกระบวนการเลือกตั้งให้มีการเสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสม และมีการรับรองด้วยจำนวน 2 คน จากนั้นให้สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยการยกมือ ซึ่งคนหนึ่งมีสิทธิออกเสียงหนึ่งเสียง ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านบันไคมีประกอบด้วย คณะกรรมการ 15 คน และที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ 8 คน ซึ่งระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

- 1.จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา ตลอดจนถึงมั่นคงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียหายและความคิด

ฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือ ไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ทั้งผลผลิตด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเหนือ ที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ในกิจการต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ และการลดรายจ่าย ซึ่งการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีสิทธิอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกิน 20,000 บาท
3. ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ให้แก่ผู้กู้และธนาคาร
ทราบ
4. การมีหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน โดยให้จำนวนสมาชิกจำนวน
สองคนเป็นผู้ค้ำประกัน
5. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก สำหรับอัตราดอกเบี้ย
เงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านบ้านเหนือ จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี
6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1ปี
7. กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนด
8. กรณีผู้กู้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์การขอกู้ ให้คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิกสัญญา
9. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรม
ที่เกี่ยวกับการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีตามความจำเป็น
หรือตามที่คณะกรรมการเห็นความสำคัญ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหนึ่ง
ที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อ
ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดย
การจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการ
ประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษานี้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้เป็น
กิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ การเงิน การ
บัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบ
ผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็น
เครื่องมือ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองมีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

นายดอนม อินทรกำนิต เลขานุการสภาสถาบันราชภัฏ ในฐานะอนุกรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการอำนวยการ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดเผยถึงวัตถุประสงค์ของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่นจำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” จัดส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ สำหรับบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตจะต้องทำหน้าที่ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินผลโครงการ โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าไปรายงานตัวกับหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลสภาพหมู่บ้านหรือชุมชน เก็บข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน โดยการไปสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป เพื่อทำเวทีชาวบ้าน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ จากนั้นนักศึกษาต้องส่งแบบรายงานต่างๆ (ปร.1-ปร.12) พบอาจารย์นิเทศน์และเรียนเสริมทุกสัปดาห์ รวบรวมข้อมูลจากรายงานเพื่อทำสารนิพนธ์ต่อไป อย่างไรก็ตามได้มีการขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกองทุนและข้อมูลศักยภาพหมู่บ้านให้คำสัมภาษณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ทำงาน การลงนามในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำในการเก็บข้อมูลต่างๆ ตามปรัชญาของหลักสูตรที่ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการปฏิรูปเรียนรู้ร่วมกันทั้งนักศึกษา อาจารย์ ชุมชน โดยใช้หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นสถานที่

ปฏิบัติการ โดยร่วมกันระหว่างภาคการเมือง ภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการและนักวิชาการของสถาบันการศึกษา ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งสรุปผลการประชุมสัมมนาและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนจะได้นำไปกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกองทุน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ของกองทุนในด้านสังคมและธุรกิจ การเกิดเครือข่ายกองทุนและเครือข่ายกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์หลัก การเกิดกองทุนที่ยั่งยืนโดยการขยายกองทุนเชื่อมโยงระหว่างกองทุนกับสถาบันการเงินอื่นและมีการเชื่อมประสานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนาระบบข้อมูล การพัฒนากลไก การประสานการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย การพัฒนาผู้นำและบุคลากร การขยายผลกองทุนสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและการติดตามผลและการประเมินผล ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ ได้แก่ บัณฑิตว่างงานทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881 คน มีรายได้ ได้รับความรู้ด้านการจัดการและการประเมินผลโครงการ ได้ประสบการณ์จริงในพื้นที่ มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น คือ ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ (Graduate Diploma in Project Management and Evaluation) และยังมีโอกาสนำหน่วยกิตที่เรียนไปเทียบโอนเพื่อศึกษาระดับปริญญาโท โดยการใช้เวลาและเงินทุนน้อยลงและอาจมีงานทำที่มั่นคงด้วยดอกเบี้ยเงินกองทุน และกองทุนทั้ง 74,881 กองทุน มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยความรู้ที่คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับทุนให้เรียนสูงขึ้นและมีจิตวิญญาณที่จะปฏิบัติงานตามนโยบายเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 74,881 หมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและมีระบบ สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ทัน่วงทีและนำข้อมูลข่าวการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จของบางหมู่บ้านไปเป็นตัวอย่างให้หมู่บ้านอื่น ๆ คู่มือขยายผลขยายความสำเร็จต่อไป อีกทั้งยังช่วยส่งผลให้ประชาชนทั่วไปมีสภาพชีวิต เศรษฐกิจสังคมที่ดีและเป็นไปตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูประเทศให้มีความเจริญและมั่นคงทุก ๆ ด้าน

หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รูปแบบการประเมินชีพโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟท์โมเดล” ในหนังสือรวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221 – 234) ดังนี้

แบบจำลองซิฟท์โมเดลจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytle) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและการเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดการโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าถึง เวลาางประมาณและวิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรจะตั้งวัตถุประสงค์จริงปฏิบัติการอย่างไร ใช้อัตราค่าถึงเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียม เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงานเพื่อเป็นการรายงานสะสมถึงปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมียุทธวิธีใน

การประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลว เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนการวางแผนโดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างดำเนินการและยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการจะบอกถึงลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่าง โครงการและปริมาณของการเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศน์นี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุ คุณค่าการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์ รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและการแปลความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วยระยะบัพทวิ ๑ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การคว่ำการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของกรทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และการทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้นและการประเมินกระบวนการร่วมด้วย

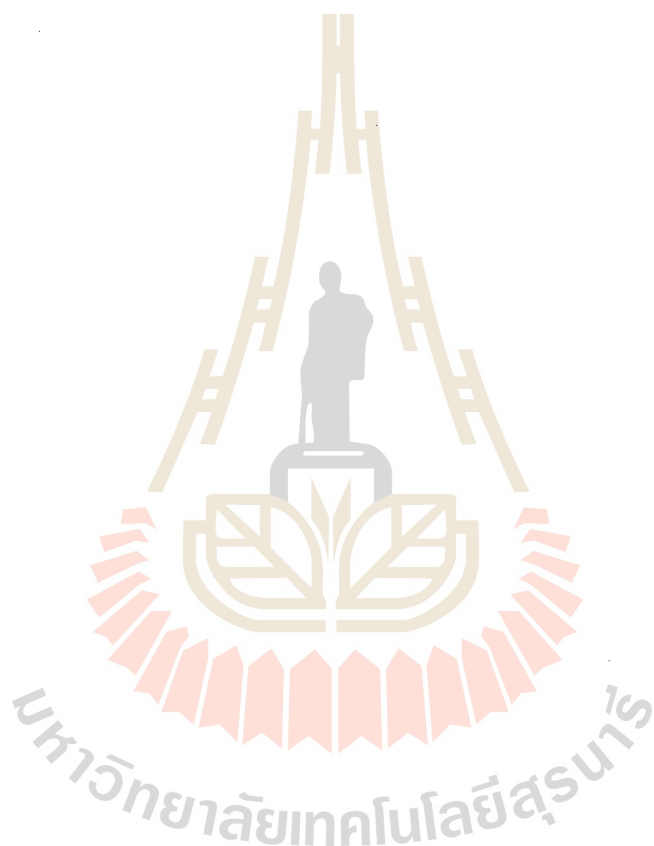
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 กล่าวว่าการบริหารกองทุนเงินด้านให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารการจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงการติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนากลไกให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันวันที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 กล่าวถึงความคืบหน้าของนโยบายกระจายรายได้สู่ชนระดับรากหญ้าผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการ ได้ประมาณ 5 เดือนขณะนี้เงินโอนให้แล้ว 97 % นอกจากนี้คณะกรรมการประเมิน

เบื้องต้นเห็นแล้วว่ามีแนวโน้มสูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถนำเงินชำระคืนได้ปัญหาหลักก็คือ
ระยะเวลาการใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปีเร็วเกินไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลพื้นฐานและบริบทชุมชนตามสภาพจริงและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน พร้อมทั้งตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิฟฟ์โมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการประเมินด้วยการการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยทำการประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. C (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้ได้ถูกนำมาประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านบันไดม้า และสมาชิกกองทุน สมาชิกผู้กู้รายบุคคล

2. I (Input Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเรื่องปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบสภาพแวดล้อมต่างๆ ไปของชุมชนเพื่อพิจารณาความเหมาะสมความพอเพียงของชุมชน

3. P (Process Evaluation) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับกระบวนการของหมู่บ้านเหนือเริ่มจากการจัดตั้งกองทุน การจัดหาคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกหมู่บ้าน การบริหารเงินกองทุนโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. P (Product Evaluation) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ การคืนเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

ประเภทของการประเมินนั้นสอดคล้องกับประเภทการตัดสินใจ ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัดเลิก หรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ต่อไป

สำหรับวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. ระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทำการประเมินโครงการซึ่งก็ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเหนือหมู่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล คือ สมาชิกผู้กู้ คณะกรรมการกองทุน สมาชิกในชุมชนทั่วไป ทั้งนี้ตามแต่ความเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์แบบรายงาน (บร.) โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน สมาชิกกองทุน หรือเฉพาะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 408 คน และ 102 ครัวเรือน

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	8	คน
2.1 สมาชิกประเภทบุคคล	จำนวน	81	คน
2.2 สมาชิกประเภทองค์กร	จำนวน	81	คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	290	คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

สำหรับตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ผู้จัดทำได้กำหนดตัวแปรตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือการประเมินแบบ ซัพพ์โมเดล (CIPP Model)

ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

1. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้
 ได้แก่

1.1 บริบทบริบทระดับประเทศ

- สภาพปัจจุบัน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลอื่นๆ เช่นแบบแผนการดำเนินชีวิต
- การขาดดุลการค้าจากต่างประเทศ
- การเป็นหนี้ของประชาชน
- ค่านิยมจากต่างประเทศ

บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเหนือ
- สภาพปัจจุบัน

- ด้านเศรษฐกิจระดับหมู่บ้าน
- การประกอบอาชีพของประชากร
- ความสามัคคีของคนในชุมชน
- การย้ายถิ่นฐานของประชากรในหมู่บ้าน ไปทำงานที่อื่น

1.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าได้แก่ (Input Indicator) ของหน่วยระบบA

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้
- อื่นๆ เช่น นักศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นของหมู่บ้าน

1.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด
- กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

1.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ได้แก่

- จำนวนผู้ได้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- กองทุนสะสม

1.5 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ชื่อเสียงของชุมชนอื่นๆ เช่นนักศึกษาผ่านงาน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- จำนวนทุนสะสมหมู่บ้าน
- การเกิดกิจการใหม่ ๆ

2. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

2.1 ตัวแปรและตัวชี้วัดบริบท ได้แก่

2.1.1 บริบทระดับประเทศ ซึ่งประกอบด้วย

- ความยากจนของคนในชาติ
- การขาดดุลการค้า
- ค่านิยมจากต่างประเทศ
- การเป็นหนี้สินของประชากร

2.1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น

- ความเป็นมาของหมู่บ้านเหนือ
- วัฒนธรรมประเพณี
- สภาพปัจจุบัน
- การถิ่นฐานทำมาหากินของคนในชุมชน
- เศรษฐกิจของชุมชน

2.1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว

- ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
- หนี้นายทุนนอกระบบของผู้ดูแล
- อาชีพหลักของผู้ดูแล
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2.2 ตัวแปรและตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ได้แก่ (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้

2.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ได้แก่

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยหาตลาด
- กิจกรรมอื่นๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

2.4 ตัวแปรและตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ได้แก่

2.4.1 ผลโดยตรง (Immadiate Result) ได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2.4.1 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยวิธีที่ดีขึ้น

2.4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
- การกลับคืนเงินของคนในหมู่บ้าน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ทั้งหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการค่านินกิจการของผู้กู้แต่ละรายมีความเชื่อมโยงต่อกันและความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้งสองหน่วยระบบนี้ร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 โดยผู้ประเมินได้ใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก

เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้นๆ การสังเกตและการบันทึกมีทั้งแบบมีส่วนร่วม และ ไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน การสัมภาษณ์จะเป็นทั้งลักษณะการสัมภาษณ์แบบปิด คือตอบเพียง ใช่, ไม่ใช่, เป็น, ไม่เป็น, และการสัมภาษณ์แบบเปิด คือให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะส่วนบุคคลด้วย สำหรับวิธีการสัมภาษณ์นี้ใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การทำประชาคม

4. การประชุมเวทีชาวบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ต้องทำการเก็บรวบรวมแบ่งได้ 2 แหล่ง

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลได้แล้ว

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อให้ทราบลักษณะและระดับของข้อมูล และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

โดยแหล่งข้อมูลที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการประเมิน คือ หมู่บ้านเหนือ หมู่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามความเหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ทั้งนี้ยังมีการกำหนดไว้แล้วในแผนการปฏิบัติงานตามแบบรายงาน (ปร.) ต่างๆ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีหลากหลายวิธีและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจึงเลือกวิธีการให้เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ยังต้องได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ สำหรับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

5.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

5.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน)

5.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

5.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

5.8 แบบรายงาน บร.8 (แบบรายงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)

5.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์)

5.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

5.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

5.12 แบบรายงาน บร.12 (แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการ เพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่าง

ครบถ้วน และวิธีการที่นำมาใช้ในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเหนือ ผู้ประเมินใช้วิธีทำแบบสอบถาม (บร. ต่างๆ) การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (บร.) แล้ว ผู้ประเมินจะต้องแยกข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะคือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (ตัวเลข) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (ทัศนคติ) และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำเสนอต่อๆ ไป โดยวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือการวิเคราะห์โดยไม่ใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามและการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 นี้เป็นผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ที่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา จะเขียนขึ้นเพื่อเชื่อมโยงไปยังวัตถุประสงค์ในการประเมิน ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎีแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) และสรุปผลเพื่อทราบการบรรลุวัตถุประสงค์ของสารนิพนธ์ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (Context Evaluation)

การประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับคือ

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.) ความยากจนของประเทศ

สาเหตุใหญ่ของความยากจนของคนในประเทศนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจะมองว่าที่ประเทศมีความยากจนนั้นเกิดมาจากการคอร์รัปชันของคณะรัฐบาล และนโยบายส่วนใหญ่ของรัฐบาลที่ออกมา ก็มักจะเอื้อต่อการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัวและญาติพี่น้องของนักการเมืองเป็นสำคัญ อาชีพหลักของคนไทยคือการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำในขณะที่ต้นทุนในการผลิตสูง เช่น ราคาน้ำมัน ยาปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพง ถ้าจะใช้เทคโนโลยีด้านชีวภาพประชาชนก็ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการที่จะนำมาประยุกต์และนำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง การดำเนินการเพื่อที่จะให้เกิดผลในการใช้สูงสุด และความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ที่มาจากทางรัฐบาลมักจะมาถึงเกษตรกรล่าช้า กว่าที่จะมาถึงก็เมื่อผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ตกถึงมือพ่อค้าคนกลางแล้ว เพราะถ้าจะมั่วรอแต่ทางรัฐบาลอยู่ผลผลิตก็คงจะเสียหาย

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจน ที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งไปพร้อม ๆ กับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้ง ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) โดยได้อนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแปรสภาพบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอช.) เป็นธนาคารเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs ทั้งในรูปเงินกู้และการค้ำประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการจัดตั้งกองทุนร่วมทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs

2.2 มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเปิด เร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs

2.3 ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SMEs เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% เป็นดังนี้

- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20%
- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25%
- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาท เสียภาษี 30%

2.4 ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SMEs ที่มีศักยภาพในการเติบโต ดังนี้

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผล หรือผลตอบแทนที่ได้จากการถือหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้

- ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผล และผลประโยชน์จากการถือหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจเงินร่วมลงทุน

จากที่กล่าวมา รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจดังกล่าวกันมาก เพราะธุรกิจดังกล่าวกำลังเป็นที่น่าสนใจในการที่จะลงทุนทำธุรกิจ

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลการค้าของประเทศ ภาวะขาดดุลการค้าของไทยในปี 2544 เกิดจากการชะลอตัวของของตลาดโลก และการที่ประชาชนในประเทศไม่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตในประเทศไทย แต่ประชาชนในท้องถิ่นอาจจะมองว่าทางรัฐบาลหรือผู้นำในฝ่ายต่าง ๆ วางนโยบายการบริหารประเทศแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ได้หรือไม่ รัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญในด้านการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ควรมีการส่งเสริมให้มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าต่างชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้านั้น ๆ ขึ้นอีก

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ระบบเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรุดหน้าก้าวไกลไปกว่าเดิมมาก ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง ครอบครัว-เครือญาติ ความเชื่อและการให้คุณค่าทางพหุวัฒนธรรม และการศึกษาโครงสร้างสังคมไทย สร้างขึ้นมาบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมดั้งเดิม และระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมโบราณ ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้เหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและข้อมูลข่าวสารท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงปรับตัวของระบบต่าง ๆ ในสังคมไทย จึงไม่ได้สัดส่วนกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทั้งทางด้านการเงินและการคลัง ก่อให้เกิดภาวะยุ่งยากซับซ้อนที่เรียกว่า การปรับตัวไม่ทันกันกับวัฒนธรรม (Cultural lag) นำไปสู่ความไม่โปร่งใสและยุ่งยากในสังคม (Disorganization) ซึ่งจะทราบได้จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ความอ่อนแอของชุมชนในด้านการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชน

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน จากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีข้อเรียกร้องจากรัฐบาลชุดใหม่กระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม และขณะนี้หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) ประมาณ 55 - 56 % ในด้านเศรษฐกิจของชุมชน คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมากและมักจะประสบปัญหาในเรื่องของ ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ คัดทุนในการผลิตสูง ที่สำคัญของเงินทุนในการที่จะนำมาลงทุนใช้ในการประกอบอาชีพ ไม่มีเงินทุนก็ไม่สามารถที่จะทำกิจการใด ๆ ได้ จึงต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนที่เสียดอกเบี้ยแพง ๆ ได้ผลผลิตออกมาก็ไม่พอที่จะใช้หนี้ ทำให้เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ในปัจจุบันนี้มีเงินกองทุนหมู่บ้านที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ ก็ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมากขึ้นในการที่จะประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินไม่มากก็ตาม

6) บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทเกิดขึ้นจากการที่ ประชาชนในชนบทมีค่านิยมและความคิดที่ผิด คือคิดว่าในชุมชนของตนเองนั้น ไม่มีความเจริญ ถ้าหลัง อยู่ไปก็ไม่มีอะไรดีขึ้น เพราะมีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนมาก ผลผลิตก็ได้ไม่คุ้มกับทุน จึงคิดที่จะเดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่อที่จะไปหางานทำ คนส่วนใหญ่เดินทางมาหางานทำในเมือง ทั้งให้ผู้เฒ่าผู้แก่อยู่บ้านทำไร่ทำสวนไปค่อมล่าช้า เพราะคิดว่าคงจะได้เงินมาจนเจือครอบครัว ประชาชนทั้งบ้านเกิดเพื่อมาหางานทำ แต่เงินที่ได้ก็ไม่พอใช้กับค่าใช้จ่ายในเมืองหลวง เพราะค่าครองชีพในเมืองหลวงก็สูงขึ้น ประชาชนจึงอยากให้ลูกหลานของตนได้เรียนสูง ๆ เพราะจะได้มีโอกาสได้ทำงานที่ดี มีเงินสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งความคิดดังกล่าวมีส่วนผลักดันให้คนหนุ่มสาวเกิดมีความสำนึกรักบ้านเกิดขึ้น มีความคิดที่จะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง จึงมีการนำความรู้ความสามารถของตน มาพัฒนาบ้านเกิดของตนให้ดีขึ้นเจริญขึ้น การที่

ประเทศจะมั่นคงได้ก็จะต้องเริ่มมาจากระดับพื้นฐานก่อน คือ เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งแล้ว ประเทศก็就会有เจริญและมั่นคงด้วย

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันประชาชนบางส่วนมีค่านิยมที่ผิด ๆ คือ รับค่านิยมจากทางประเทศตะวันตกเข้ามามาก ทั้งในเรื่องที่ดีและไม่ดีนำมาใช้และเรียนแบบตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการซื้อสินค้าจากต่างประเทศมาใช้ สินค้าที่มีราคาแพง ในกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินดีอยู่แล้วก็สามารถที่จะซื้อมาใช้ได้ และเป็นการปลูกฝังให้บุตรหลานของตน นิยมใช้ตามไปด้วย เพราะคิดว่าใช้แล้วจะช่วยให้ครอบครัวดูดีมีสไตล์ อยู่ในอีกชนชั้นหนึ่ง ในกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีเท่าที่ควร มีความคิดที่อยากจะมิดูดีเหมือนอย่างคนในกลุ่มนั้น ก็พยายามที่จะหาเงินมาให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นในสังคม ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว ของต่างชาติกับของที่ผลิตในเมืองไทยปัจจุบันก็มีคุณภาพเท่า ๆ กันแล้ว เพราะในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเทียบเท่าต่างชาติ จึงควรที่จะหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในเมืองไทย เพราะในปัจจุบันสินค้าของประเทศไทยส่งไปขายต่างประเทศก็มากมาย เป็นที่ยอมรับของตลาดโลก จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนค่านิยมที่ผิด ๆ หันมาใช้สินค้าของไทยคิดว่า เงินทองจะได้ไม่ไหลออกนอกประเทศ ช่วยให้มีเงินหมุนเวียนในประเทศมากขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน บ้านเหนือ หมู่ที่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ประวัติความเป็นมา เดิมมีพื้นที่ร่วมกับหมู่ 9 บ้านแก่นท้าว ต่อมามีการแยกหมู่บ้านออกมเนื่องจากหมู่บ้านเดิมมีพื้นที่มาก และประชากรเพิ่มมากขึ้น ได้แยกหมู่บ้านมาเมื่อ พ.ศ.2522

หมู่บ้านนี้เริ่มก่อตั้ง เริ่มตั้งหมู่บ้านมาประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว คนที่อพยพมาส่วนใหญ่จะมาจาก อ.ขามสะแกแสง อ.สูงเนิน อ.สีคิ้ว จ. นครราชสีมา สาเหตุที่อพยพมาก็เพราะว่ามาเริ่มค้นทำมาหากิน

สภาพทางภูมิศาสตร์ ก่อนที่จะมีการมาก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน สมัยก่อนจะเป็นพื้นที่ราบสูงบริเวณแนวเขา มีต้นไม้บ้างพอสมควร เป็นป่ากร้าง ซึ่งในปัจจุบันภูเขาที่ยังคงอยู่ ต้นไม้อาจจะน้อยลงไปบ้างเพราะชาวบ้านต้องการที่ทำกาเกษตร ป่ากร้างก็เริ่มเตียนขึ้น เพราะชาวบ้านถากถางออกเพื่อที่จะเพาะปลูกและทำที่อยู่อาศัย

อาชีพ อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาในหมู่บ้านนี้ คือ ทำไร่ข้าวโพคทำสวน และรับจ้าง ปัจจุบันราษฎรก็ยังประกอบอาชีพนี้อยู่ มีอาชีพค้าขายเพิ่มขึ้น

2) สภาพปัจจุบัน

ประชากรในหมู่บ้านมีทั้งหมด 102 หลังคาเรือน มีบ้าน 102 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 408 คน ชาย 258 คน หญิง 150 คน

โรงเรียนประจำหมู่บ้านไม่มี นักเรียนส่วนใหญ่ไปเรียนที่โรงเรียนหนองมะค่า
วัดประจำหมู่บ้านไม่มีชาวบ้านส่วนใหญ่จะไปที่วัดเทพสถิตแก่นท้าว ของ หมู่ 9 บ้านแก่นท้าว

3) ด้านเศรษฐกิจ

ในหมู่บ้านเหนือ มีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เพราะทำกันมาตั้งแต่
ดั้งเดิม ทำให้เป็นอาชีพหลักของหมู่บ้าน

หมู่บ้านมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2,500 ไร่ มีผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

- ทำไร่ข้าวโพดจำนวน ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 200,000 บาท/ปี
- ทำสวนน้อยหน่าจำนวน ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 100,000/ปี

ประชากรส่วนใหญ่เมื่อมีความเดือดร้อนเรื่องเงิน จะทำการกู้เงินจากสถาบันการ
เงิน (ธกส.) กู้เงินจากนายทุนเงินนอกระบบ ดอกเบี้ยนายทุนคิดร้อยละประมาณ 5 บาท/เดือน
ดอกเบี้ยของสถาบันการเงินร้อยละประมาณ 8-10 บาท/ปี

รายได้โดยเฉลี่ยของประชาชนในหมู่บ้านประมาณ 60,000-80,000 บาทต่อปี

4) ด้านวัฒนธรรม

ประชากรในหมู่บ้านเหนือ นับถือศาสนาพุทธ ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน ชาว
บ้านส่วนใหญ่จะไปที่วัดของหมู่ 9 ชื่อวัดเทพสถิตแก่นท้าว ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาโคราช
บุคคลที่ราษฎรในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือก็มี ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุทุกคน
ในหมู่บ้าน

ในรอบ 1 ปี ในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี ดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	วันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	วันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	วันออกพรรษา
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	วันพ่อแห่งชาติ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเหนือ หมู่ที่ 15 ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1.1 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านเหนือ พบว่า ชาวบ้านเหนือส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของกองทุน ที่รัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อมาช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน โดยการให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง มีคนส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจในเรื่องกองทุน คิดว่ารัฐบาลนำเงินมาปล่อยให้ชาวบ้านกู้และต้องเสียดอกเบี้ยให้กับทางรัฐบาล เมื่อบุคคลกลุ่มนี้ได้รับและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกองทุนเงินล้านแล้ว ก็ทำให้เปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ และเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมากขึ้น

1.2 เงิน 1 ล้านบาท ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านเหนือมีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้กับหมู่บ้าน ไม่ใช่เป็นของคนใดคนหนึ่ง เพื่อที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้นให้เป็นเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยที่ชาวบ้านไม่ต้องเดินทางไปหางานทำต่างถิ่น ทำให้ในชุมชนอยู่กันพร้อมหน้ากัน มีความสามัคคีกันในชุมชน เกิดความร่วมมือกันในชุมชน เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเหนือ มีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนช่วยในการบริหารจัดการเงินกองทุน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส และมีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน

1.4 ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเหนือ มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับโดยชาวบ้านเหนือ มีความเห็นชอบด้วยในระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นและได้มีการนำมาปฏิบัติใช้ในกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด

1.5 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเหนือ จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ การปลูกพืช ค้าขาย เงินกู้ถูกเงิน

และอื่น ๆ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด และให้ความสำคัญกับโครงการกองทุนหมู่บ้านมาก

2) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านเหนือ พบว่า มีการคัดเลือกที่เป็นธรรมและยุติธรรมมาก เพราะไม่มีการเห็นแก่ตนเองและครอบครัวของคณะกรรมการกองทุน ไม่มีการลำเอียงในการจัดสรรเงินกู้ จึงทำให้กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เป็นไปอย่างโปร่งใสยุติธรรม ผู้กู้จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ในการกู้ยืมเงินกองทุนจะพิจารณาจากความเป็นไปได้ของโครงการ พิจารณาจากการค้ำประกัน และความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้ พิจารณาจากความประพฤติกของผู้กู้ด้วย

2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านเหนือ พบว่า ทางกรรมการที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีกองทุน มีความรู้และความสามารถที่จะจัดทำบัญชีได้ถูกต้องตามระเบียบ มีความซื่อสัตย์และโปร่งใส การจัดทำบัญชีในหมู่บ้านเหนือสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา เพราะคณะกรรมการกองทุนได้จัดทำบัญชีที่เป็นระเบียบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 61 ราย จากจำนวนสมาชิก 78 ราย จำนวนผู้กู้ได้กระจายออกไปทั่วหมู่บ้าน มีความเป็นธรรมในการจัดสรรเงินกู้ให้แก่สมาชิกในจำนวนที่เหมาะสม ตามลำดับการเขียนเสนอโครงการมา ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่า ในหมู่บ้านมีเงินหมุนเวียน ประชาชนมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้เกิดขึ้นในชุมชน เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

3.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการจัดการและบริหารกองทุนหมู่บ้านกันเองได้ โดยจะเข้มงวดไปที่ละน้อย มีการจัดการที่ดีเกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรู้ความสามารถในการประกอบกิจการต่างๆ สามารถพึ่งพาตนเองได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

1) ผลประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า จากประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ ในหมู่บ้านเหนือ จะประกอบอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนมีความขากจน การดำเนินการก็เป็นไปแบบชาวบ้าน เพราะไม่มีเงินทุนจะต้องกู้เงินจากนาย

ทุน ที่เสียดอกเบี้ยแพงๆ ในปัจจุบันมีเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมา ก็ช่วยให้ชาวบ้านมีเงิน ทุนใช้จ่ายหมุนเวียนในหมู่บ้าน มีการแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการจากทางหน่วยราชการ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทางการเกษตรที่ทันสมัย การเกษตรแผนใหม่ ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า จำนวนเงินที่ได้จาก กองทุนหมู่บ้านเหนือ สมาชิกกองทุนได้นำเงินที่กู้ยืม ไปทำทุนประกอบอาชีพ ใช้ในการ พัฒนาอาชีพของตนเอง คือ จากการที่ชาวบ้านเสนอโครงการในการขอกู้ยืมเงินนั้น ชาวบ้าน ก็ได้นำเงินที่กู้มาได้ไปดำเนินการดังกล่าวจริง มีส่วนน้อยที่นำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นบ้างเท่าที่ จำเป็น

3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินการและวิถี การทำงานของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คือ การทำ การเกษตรไม่ว่าจะเริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะปลูก เตรียมพันธุ์พืช เตรียมปุ๋ย ตลอดจนวิธีการในการเริ่มเพาะปลูก เป็นลำดับขั้นตอน จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในการ จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ของผู้กู้แต่ละรายก็ได้จัดทำไว้ในบางส่วน ส่วนใหญ่จะจัดทำครั้ง เดียวเพราะผลผลิตจะต้องใช้ระยะเวลาอันเป็นปี กว่าที่จะจำหน่ายและได้กำไรตอบแทนกลับมา

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) มีปริมาณการเพิ่มขึ้นของผลผลิต มี คุณภาพมากขึ้น เป็นที่ต้องการของตลาด มีการเรียนรู้วิธีการใหม่ในการประกอบอาชีพ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผลผลิตทางการเกษตรของผู้กู้มี ปริมาณมากขึ้น เนื่องจากผู้กู้ได้ทำการเกษตรด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษามา มีกระบวนการและวิถี การทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากได้มีเงินทุนเพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะประกอบกิจการของคน มากขึ้น ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกในหมู่บ้านได้มีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการ ทำการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่กู้เงินไปแล้ว ไปประกอบอาชีพ แล้วประสบความสำเร็จ จึงเป็นต้นแบบให้บุคคลที่สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบ อาชีพได้ ทำให้ท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเข้มแข็งขึ้น

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

3.1 การทำบัญชีแบบใหม่ จากเมื่อก่อนชาวบ้านในหมู่บ้านเหนือ ไม่เคยมีการจัดทำบัญชี เกี่ยวกับรายรับ - รายจ่าย ในการดำเนินกิจการจึงทำให้ไม่เป็นระบบ แต่ในปัจจุบันมีการจัดทำ บัญชีขึ้นในการดำเนินกิจการ ทำให้กิจการมีความเป็นระบบมากขึ้น

3.2 การหาตลาดใหม่ สมาชิกในชุมชนมีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตที่ได้ก็จะนำไปขายให้กับตลาดใกล้บ้าน ในปัจจุบันมีการหาตลาดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้มีการระบายผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้านออกไปได้มากกว่าเดิม และยังสามารถเลือกตลาดได้ต่อรองราคาได้

3.3 การเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชนมีการติดต่อซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรกับหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อรวมกลุ่มกันนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดที่ไกลออกไป

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ ของผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเหนือ สรุปได้ดังนี้

4.1 อาชีพทำการเกษตร ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ พันธุ์พืชที่ดี ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงที่ดีมีคุณภาพ ราคาถูก มีการดำเนินการด้านการเกษตรอย่างถูกวิธี มีผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ

4.2 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภคที่มีคุณภาพ ราคาถูก มีการจัดการธุรกิจที่ดี ในด้านการจัดการและการจัดวางสินค้าภายในร้าน จับหาได้ง่าย

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลจัดตั้งขึ้น เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง การเกิดกองทุนหมู่บ้านจะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือกันทุกฝ่าย ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้านและชุมชน

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านเหนือมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนเป็นอย่างดี ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริหารกองทุนกันเป็นอย่างดี มีการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนากองทุนให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า เมื่อมีเงินกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้านประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันบริหารจัดการกองทุนตนเอง มีหน่วยราชการเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้เพิ่มมากขึ้น สามารถที่จะนำความรู้นั้นมาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีการพึ่งพาตนเองได้

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเหนือมีงานทำสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ทำให้มีการพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น เศรษฐกิจในชุมชนก็ดีขึ้นตามมาด้วย

5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เมื่อประชาชนในหมู่บ้านมืองานท่า มีราย
ได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะทำให้ในหมู่บ้านมีเศรษฐกิจ
ที่ดี มีการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้านและชุมชน เกิดองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน คนในชุมชนมีความ
สามัคคีกันเป็นปึกแผ่น จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นชุมชนมีศักยภาพมากขึ้น

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

1) ปัจจัยด้านบวก พบว่า เมื่อมีเงิน 1 ล้านบาทมาหมุนเวียนในหมู่บ้านแล้ว ทำให้
เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ ช่วยลดปัญหาการกู้ยืม
เงินจากเงินนอกระบบที่เสียดอกเบี้ยแพง

2) ปัจจัยด้านลบ พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้านที่กู้ยืมไปแล้วนั้น ชาวบ้านอาจจะนำไป
ใช้ผิดวัตถุประสงค์ และอาจจะไม่คืนเงินที่กู้ไป เพราะคิดว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลจัดสรรมา
ให้หมู่บ้านแล้ว ให้มาบริหารกันเองผู้ที่กู้เงินไปแล้วจึงไม่เห็นความสำคัญในการคืนเงิน

5.3 เกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มและองค์กรขึ้นในชุมชน
การดำเนินงานกิจกรรมประเภทเดียวกัน มีการเรียนรู้พึ่งพาซึ่งกันและกันในกลุ่ม ประชาชนในหมู่บ้าน
เหนือ มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก จึงมีการติดต่อกับกลุ่มและองค์กรภายนอกชุมชนที่
ให้ความรู้ในเรื่องทางการเกษตร

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า หมู่บ้านเหนือมีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพ
สุจริต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการรวมกลุ่มกันในชุมชน ทำให้เกิด
ความสามัคคีกันในชุมชน จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การมีงานทำ
มีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ครอบครัวอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกันดีมี
ความสามัคคีกันในชุมชน มีผู้นำชุมชนที่ดี จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและผลข้อเสนอแนะ

1. ผลการดำเนินการ

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารจัดการกองทุนตนเอง มีการจัดการระบบต่าง ๆ ในหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการนำความรู้ใหม่ที่ได้มาใช้ประกอบกิจการ เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นมีการรวมกลุ่มและองค์กรเกิดขึ้นในชุมชนในชุมชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น

2. ผลการบรรลุวัตถุประสงค์

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเหนือ บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านเหนือ เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านเหนือ มีการจัดการและบริหารกองทุนได้อย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มีความสุจริตธรรม มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านเหนือ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนมีการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในหมู่บ้าน มีการพึ่งพาตนเองได้พอสมควร เพราะเศรษฐกิจดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านเหนือ มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน มีความร่วมมือกันจึงก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านเหนือ มีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพสุจริต มีการร่วมมือกันในชุมชน มีความสามัคคีกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีงานทำสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพมากขึ้น

2) ผลกระทบของกองทุนหมู่บ้าน

ผลกระทบด้านบวก มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้นดีขึ้น มีการสร้างงานสร้างรายได้เกิดขึ้นในชุมชน สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ลดปัญหาการกู้ยืมเงินนอก ระบบที่เสียดอกเบี้ยแพง

ผลกระทบด้านลบ การนำเงินไปใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ มีการนำเงินที่กู้ยืมมาได้นั้นไปใช้หนี้ในการกู้เงินนอกระบบ อัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้เงินที่ได้มาหมุนเวียนในหมู่บ้านไม่มากตามจำนวน ในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านได้แล้ว ไม่มีการใช้คืน ส่งคืนล่าช้า เพราะคิดว่าเป็นเงินของหมู่บ้านไม่ต้องรีบส่งคืนก็ได้

3) การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานของผู้วิจัยในชุมชนที่รับผิดชอบ พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรในชุมชน ได้แก่ สมาชิกผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด มีการเรียนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ด้านกระบวนการดำเนินการในด้านการเกษตรกรรมที่ดีของแต่ละคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ มีการติดต่อกับองค์กรภายนอกชุมชน ด้านการตลาด และในด้านการเรียนรู้เพิ่มเติม

4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน อยู่กันอย่างสงบสุข มีงานมีอาชีพทำ มีผู้นำชุมชนที่ดี มีการหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี ฐานะที่ของแต่ละคนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร

5) ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

ผลโดยตรง (Immediately Result) เมื่อมีการบริหารจัดการกองทุนไประยะหนึ่งแล้ว สมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ มีเงินใช้คืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย จะทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความเติบโตขึ้น มีเงินหมุนเวียนในชุมชนมากขึ้น

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่กู้เงินกองทุนไปแล้วสามารถประกอบอาชีพของตนเอง เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว สามารถใช้หนี้สินของตนเองได้ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพของตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect impact) ประชาชนในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในทางที่ดีมีงานทำ มีเงินใช้ ทำให้มีฐานะดีขึ้นซึ่งจะส่งผล ไปถึงความเจริญของชุมชน และความสันติเกิดขึ้นในชุมชน เพราะทุกคนต่างอยู่กันอย่างพอเพียงไม่เดือดร้อน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1) ระเบียบข้อบังคับกองทุนมีมากเกินไป ควรที่จะสรุปให้กระชับมากขึ้นกว่านี้ อาจจะเป็นทางการมากเกินไป ประชาชนในหมู่บ้านอาจจะตีความหมายไม่ออก ทำให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้

2) เมื่อทราบระเบียบข้อบังคับกองทุนแล้ว ควรที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อความเป็นระบบและได้มาตรฐานเหมือนกัน

3) มีการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับประชาชนในชุมชน เพื่อความรู้และเข้าใจที่ง่ายขึ้น ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1) การเก็บเอกสารการกู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านเหนือ ยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร คือไม่จัดให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อที่จะได้สะดวกในการค้นหาข้อมูล

2) การจัดการบริหารกองทุนควรที่จะเป็นระบบ ได้มาตรฐานตามสมควร เมื่อเป็นระบบ ความ เป็นระเบียบเรียบร้อยก็จะตามมา

3.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1) ควรนำเงินที่กู้มาได้ไปดำเนินการตามโครงการที่ได้เขียนไปอย่างจริงจัง เพราะอย่างน้อยเมื่อ ดำเนินการแบบแผนตามโครงการแล้ว ก็จะทำให้ไม่ยุ่งยากมากนักเพราะมีการวางแผนไว้แล้วว่าจะดำเนินการ กับเงินที่กู้มาได้อย่างไร ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2) ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง เพื่อที่จะ ได้พัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น ในอีกระดับหนึ่ง

3) ในการดำเนินกิจการควรที่จะมีการทำเกี่ยวกับบัญชีต่าง ๆ ทั้งในด้านรายรับ-รายจ่าย และด้าน อื่น ๆ เพราะจะช่วยในการดำเนินกิจการเป็นไปอย่างเป็นระบบ

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

1) การที่จะต้องการทราบข้อมูลในด้านต่าง ๆ อย่างละเอียดและถูกต้องที่สุด จะต้องศึกษาค้น คว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ใหม่ ๆ นำมาวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด

2) การค้นคว้าวิจัยข้อมูลต่าง ๆ จะต้องทำด้วยความเป็นกลาง ไม่เบี่ยงเบนด้านใดด้านหนึ่ง จึง จะถือว่าเป็นการวิจัยที่ดีสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3) การค้นคว้าวิจัยจะต้องมีระยะเวลาในการทำพอสมควร เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องและดี ที่สุด ถ้ามีระยะเวลาน้อยในการวิจัย ก็จะไม่ทราบถึงผลที่ออกมาว่าจะเป็นเช่นไร จึงควรที่จะมีเวลามาก พอเท่ากับงานที่ทำการวิจัยนั้น

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอำนวยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท.
แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย. 2543.

จำเนียร สุหลาย และ คนอื่น ๆ (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ .
ศ.ดร. สมหวัง พิทยณัฐ (บรรณาธิการ). รวมบทความทางการประเมินโครงการ .
(หน้า 223 – 229) พิมพ์ครั้งที่ 6 . จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย , สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ .

เจเลียว บุรีภักดี ศ.ดร.และคนอื่น ๆ (2545). ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
ไทย : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

เจเลียว บุรีภักดี ศ.ดร.และคนอื่น ๆ (2545). ชุมชนวารสารนิพนธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
ไทย : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ฉันทพงษ์ ภัทรพงศ์ (2545). รายงานพิเศษ 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจความอยู่ดีมีสุข
ของคนไทยและยังไม่กลับมา. [ออนไลน์] ได้จาก :<http://mcot.or.th/reports.php?id=8181>.

คุณการคำไทยหุด 4 ปี พาณิชย์เพ็งคิดศึกษา (2545). [ออนไลน์] ได้จาก
:[http:// thannews.th.com / I_han_2000/1_20/cotumn_newsout.html](http://thannews.th.com/I_han_2000/1_20/cotumn_newsout.html).

นงลักษณ์ เศรษฐีพงษ์ คณะทำงานกองทุนชุมชน . จุดเด่น จุดด้อย กทบ.
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน . 2545 . หน้า 32 - 33.

พวงแก้ว ปรีชาอินพงษ์ และคนอื่น ๆ . สภาพแวดล้อมของคนไทย.
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 2544 . หน้า 57 - 66.

ภาวิณี เจริญยิ่ง .31 มกราคม 2545 . บันทึกกองทุนหมู่บ้านอย่างก้าวที่ต้องพัฒนา .
หนังสือพิมพ์. มติชนรายวัน. หน้า12.

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มติการจัดตั้ง
และบริหารกองทุนฯ .แห่งชาติ พ.ศ. 2544.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.

วิจัย ธปท สสำรวจกองทุนหมู่บ้าน . (2545). นสพ. ประชาชาติธุรกิจ [ออนไลน์]
ได้จาก :[http:// rakbankerd.com / benny / 01-jam / village - fund / news_ detil . htm ? topic](http://rakbankerd.com/benny/01-jam/village-fund/news_detil.htm?topic).

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ 4 มกราคม 2445 กองทุนหมู่บ้านฯ
กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ: อีกบริบทหนึ่งของการกระทรวงศึกษาธิการ และทบวง

มหาวิทยาลัย งานเพื่อบ้านเมือง น.ส.พ. มติชนรายวัน. หน้า 18.

ส่งเสริม SMEs ผู้ประกอบการรายเล็ก (2545) [ออนไลน์] ได้จาก : <http://ismed.or.th/intro-ismed/quotation.html>.

สัมพันธ์ เศรษฐกิจ . 15 มกราคม 2545. การบริหารกองทุนเงินล้านในมิประสิทธิภาพ. หนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน . หน้า 6.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. คู่มือประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544.

อุดม จรัสพันธ์ุ และคนอื่น ๆ (2545). ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา . (พิมพ์ครั้งที่ 1). ไทย : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.

